

Σιόρραμα

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

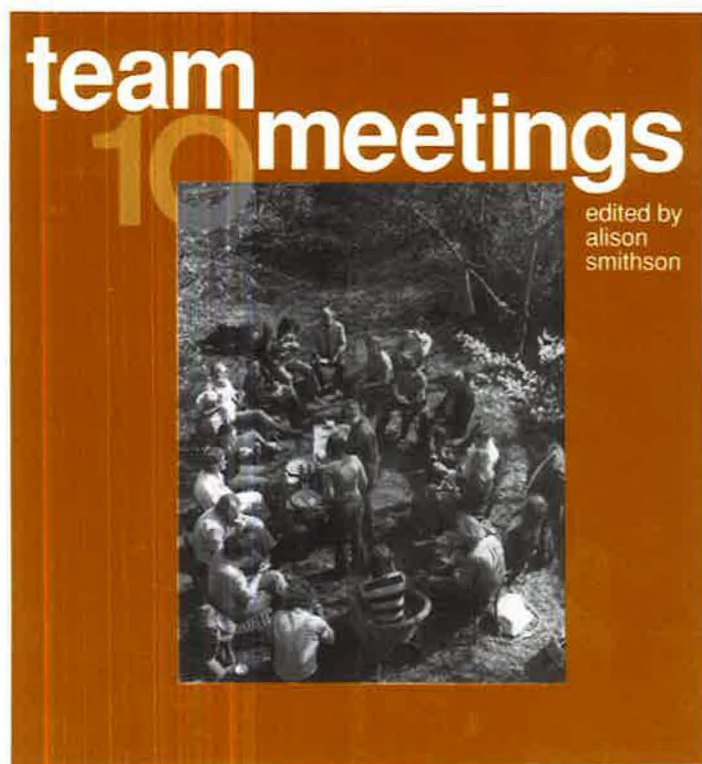

ΤΕΥΧΟΣ

30-31

ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ
ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2020

Team 10' και η Αρχιτεκτονική για την Κοινωνία

Την χρονική περίοδο που διανύουμε, λόγω της πανδημίας COVID 19, αναβιώνει η ιδέα του κοινωνικού κράτους, ιδιαίτερα σε σχέση με θέματα δημόσιας υγείας. Κατ' αναλογία, με το πέρας του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου και των τεράστιων καταστροφών στις πόλεις, ιδιαίτερα της Ευρώπης, αναβιώνει και στη περίπτωση αυτή η ιδέα του κοινωνικού κράτους, σε σχέση με θέματα της Αρχιτεκτονικής στην υπηρεσία του κοινωνικού συνόλου.

Αποτέλεσμα του πιο πάνω, ήταν και οι έντονες συζητήσεις και αντιπαραθέσεις σε θέματα ερμηνείας της μεταφοράς εννοιών και σχέσεων που αφορούν την κοινωνία στους χώρους κατοίκησης, χρήσης και συνδιαλλαγής και κατ' επέκταση στην αρχιτεκτονική.

Στο κείμενο που ακολουθεί παρουσιάζεται η ομάδα των αρχιτεκτόνων Team 10⁽¹⁾ και η σχέση τους με την Αρχιτεκτονική για την Κοινωνία, κατά τις δεκαετίες του '50 και '60.

Το 1928 με πρωτοβουλία του Le Corbusier διοργανώνεται στην Ελβετία το πρώτο από έντεκα Διεθνή Συνέδρια Αρχιτεκτονικής (C.I.A.M.).⁽²⁾

Στόχος των συνεδρίων αυτών ήταν η ανάδειξη και καταγραφή της ρήξης του Μοντέρνου κινήματος με την παράδοση και η μεταφορά των αρχών του, σε Διεθνές επίπεδο.

Στο 10^ο Συνέδριο το 1956 στο Ντουμπρόβνικ, ο Le Corbusier απουσίαζε. Σε επιστολή που έστειλε υποστήριξε τη νέα γενιά των αρχιτεκτόνων «ως τους μόνους ικανούς να βρίσκονται σε άμεση επαφή με τα προβλήματα της μεταπολεμικής κατάστασης».⁽³⁾

Η ρήξη μεταξύ της νέας γενιάς αρχιτεκτόνων και της παλιάς γενιάς επισημοποιείται το 1959 στο συνέδριο του Otterlo. Κύρια αιτία της ρήξης αποτελεί η διαπίστωση από τη νέα γενιά ότι «η κακή ερμηνεία του βιβλίου της Χάρτας των Αθηνών προκάλεσε μια άψυχη, φτωχή, μονότονη και ιδίως κερδοσκοπική αρχιτεκτονική».⁽³⁾

Η ομάδα των νέων αυτών αρχιτεκτόνων πολλοί από τους οποίους δούλεψαν στο γραφείο του Le Corbusier, αποτέλεσε την ομάδα Team 10'.⁽⁷⁾

Η κοινή αντίληψη τους, ότι υπήρχε στασιμότητα σε σχέση με την εξέλιξη της αρχιτεκτονικής σκέψης του Μοντέρνου κινήματος της περιόδου 40-50 και ότι ο καθένας χωριστά βρήκε μια νέα αρχή σε σχέση με διάφορα πολεοδομικά και αρχιτεκτονικά θέματα, τους οδήγησε σε τακτικές συναντήσεις στις οποίες ανταλλάσσαν απόψεις σε σχέση με τις ιδέες και τα projects τους.

Μέρος των συναντήσεων και απόψεων των μελών του Team 10' αποτυπώνονται στο αντίστοιχο βιβλίο το οποίο εκδόθηκε το 1962 και επανεκδόθηκε το 1968 με επιμέλεια της Alison Smithson.⁽⁴⁾

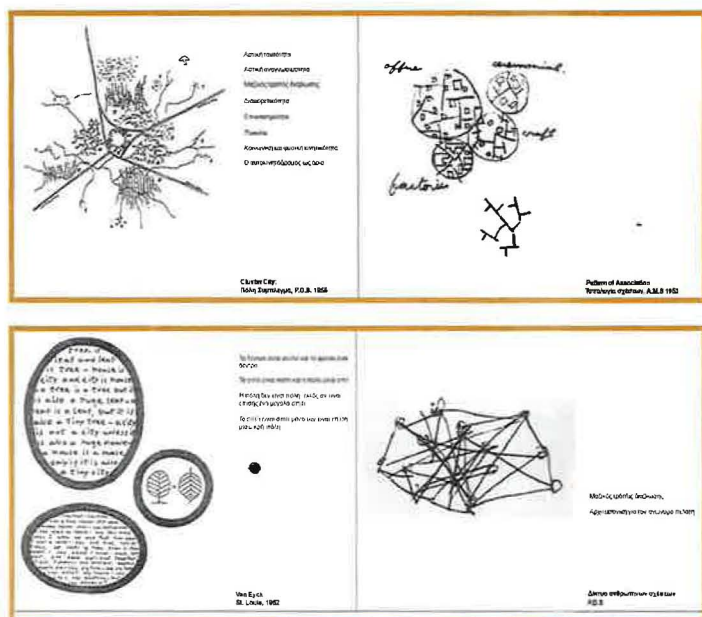
Τα μέλη του Team 10 αυτοαποκαλούνται ως οι Ουτοπικοί της τρέχουσας πραγματικότητας, με την έννοια της κατανόησης του πνεύματος της εποχής, πνεύμα κινητικότητας και αλλαγής και της προσπάθειας ανάπτυξης των ανθρώπινων ομάδων και ανάδειξης των δημιουργικών τους δυνάμεων, μέσα από συγκεκριμένες σε πολεοδομικό, αστικό και αρχιτεκτονικό επίπεδο υλοποιημένων προτάσεων.

Ο Γιώργος Κανδύλης αναφέρει χαρακτηριστικά στο βιβλίο του «Ζωή και Έργο».⁽³⁾

«Ο Le Corbusier έλεγε: Τοποθετώ το σπίτι στο κέντρο του διώ-
νυμου: ατομικό + συλλογικό δηλ. οικογένεια + κοινωνία και
αφού εξασφαλίσω την οικογενειακή ελευθερία (σπίτι) οργανώ-
νω κάθε τι που μπορεί να προσφέρει το συλλογικό (πολεοδο-
μία). Αλίμονο, έχουν περάσει τόσα χρόνια και το συλλογικό έχει
προσφέρει τη σύγχυση και την παραμόρφωση των πολεοδομι-
κών συστημάτων.»

Θα μπορούσε επίσης να επισημανθεί ότι στο έργο του Le Corbusier δεν υπάρχουν υλοποιημένες παρεμβάσεις σε πολεοδομικό και αστικό επίπεδο, εκτός από καταθέσεις απόψεων μέσα από προτάσεις (σχέδια) και μέσα από κείμενα.

Μερικά από τα χωρικά ζητήματα με τα οποία τα μέλη του Team 10' απασχολήθηκαν σε διαγραμματικό αλλά και στην πραγματική υλοποίησή τους είναι:

Μέλη Team 10

J. B. Bakema Holland, Aldo van Eyck Holland, G. Candilis France, A & P Smithson England, Shad Woods France, Giancarlo de Carlo Italy, J. Coderch Spain, C. Pologni Hungary, J. Soltan Poland, S. Wewerka Germany

1. Αστική ταυτότητα

2. Αστική αναγνωσιμότητα, Δίκτυο ανθρώπινων σχέσεων, η έννοια του Μεγάλου Αριθμού (αξίες και νόμοι αυτού).

3. Μαζικός τρόπος διαβίωσης, αρχιτεκτονική για τον ανώνυμο πελάτη, ιδεολογία και αρχιτεκτονική, ανθρώπινη καθημερινότητα, κινητικότητα και ροή, επέκταση και αλλαγή, πόλη σύμπλεγμα, κοινωνική και φυσική κινητικότητα, ο αυτοκινητόδρομος ως όριο, street in the sky, ελευθερία, ευελιξία, αλλαγή, βιολογική συνέχεια, πολιτισμική συνέχεια, όλο σε σχέση με το μέρος και τ' αντίθετο κτλ.

4. Διαφορετικότητα

Παράλληλα με την ενεργή δραστηριότητα των μελών του 'Team 10' κατά την περίοδο των δεκαετιών 50 και 60, περίοδο της μεγάλης κοινωνικής ανοικοδόμησης, ο Le Corbusier ασχολείται μεταξύ άλλων με τη Chandigarh, την εκκλησία της Ronchamp, τη La Tourette και το Firminy, ο Jacobsen με το SAS Royal Hotel και ο Mies Van De Rohe με το Seagram Building.

Η αισθητική έκφραση της αρχιτεκτονικής των μελών του

'Team 10' ταυτίζεται με την αισθητική του Μπρουταλισμού, κύρια αισθητική έκφραση στην αρχιτεκτονική αλλά και στην Τέχνη κατά την περίοδο αυτή.

Ο όρος προέρχεται από το Beton -brut- (ακατέργαστο μπετόν) και εν γένει την ακατέργαστη σχέση υλικών.

Σύμφωνα με τον Βρετανό Ιστορικό Reyner Banham,⁽⁵⁾ ο Μπρουταλισμός δεν είναι στυλ, αλλά η έκφραση ατμόσφαιρας ηθικής σοβαρότητας μιας ομάδας αρχιτεκτόνων. Η αισθητική αυτή ταυτίζεται με απόψεις ειλικρίνειας, αντισυμβατικές και αντιεξουσιαστικές εκφρασμένες μέσα από γλυπτικές ποιότητες.

Τα πράγματα αλλάζουν, οι προβληματισμοί και τα ερωτήματα υπάρχουν διευρύνονται και αναθεωρούνται.

Στις αρχές της δεκαετίας του '80, ο Bill Hillier, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου και δημιουργός της πρωτοποριακής θεωρίας για το Συντακτικό του Χώρου (Space Syntax), υποστηρίζει: «Ο χώρος είναι η μηχανή η οποία παράγει συνδυαστικά μέσα στον χρόνο όλες τις πιθανές μορφές της κοινωνίας. Τα κτήρια είναι μεταξύ των πιο ισχυρών μέσων αναπαγωγής κοινωνικών σχέσεων στον χώρο - χρόνο». ⁽⁶⁾ ■

Σημειώσεις – Βιβλιογραφία:

- 1) Η εισήγηση 'Team 10' παρουσιάστηκε στα πλαίσια της εκδήλωσης «Οι Δεκαετίες '50, '60 & ο χώρος» στις 10/05/2018. Η διοργάνωση της εκδήλωσης έγινε από τη Σχολή Αρχιτεκτονικής Μηχανικής και Γεωπεριβαλλοντικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος.
- 2) Το 1ο ιδρυτικό συνέδριο των C.I.A.M. έγινε στην Ελβετία στον πύργο της La Sarraz το 1928.
Το 2ο και το 3ο συνέδριο έγιναν στη Φραγκφούρτη το 1929 και στις Βρυξέλλες το 1930.
Το 4ο συνέδριο έγινε στο ατμόπλοιο «Πατρίς 2» μεταξύ Μασσαλίας-Πειραιά και στην Αθήνα το 1933.
Το 5ο συνέδριο έγινε το 1937 στο Παρίσι.
Το 6ο συνέδριο το οποίο είχε προγραμματιστεί να γίνει στη

Λέσχη το 1939, δεν πραγματοποιείται. Γίνεται το 1947 στο Bridgewater.

Το 7ο συνέδριο γίνεται το 1949 στο Μπέργκαμο.

Το 8ο συνέδριο γίνεται το 1951 στο Hoddesdon.

Το 9ο συνέδριο γίνεται το 1953 στο Aix-en Provence.

Το 10ο συνέδριο γίνεται το 1956 στο Ντουμπρόβνικ.

- 3) Γιώργος Κανδύλης, 'Ζωή και Έργο', Εκδόσεις Ερμής 1985.
- 4) Team 10 meetings: 1953-1984 edited by Alison Smithson, Rizzoli, New York, 1991
- 5) Reyner Banham, 'The new Brutalism: Ethic or Aesthetics?', London, Architectural Press, 1966
- 6) Bill Hillier, 'Space is the machine', University of Cambridge Press, Cambridge, 1996
<http://discovery.ucl.ac.uk/3881/1/SITM.pdf>